

פרוטוקול מס' 169 ~~168~~
מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה
מיום ו' ג' אדר תשל"ו 5.3.76 שעה 8.30

נכחו:

חברי הועדה:
י. ארידור - יו"ר
נ. אליעד
י. בארי
א. גיבלבר
א. יריב
ב. מואב
ד. קורן
ב.צ. קשת
י. תמיר

מוזמנים:
פרופ' ידין - משרד המשפטים
הרב ד. נשר - מחלקת הכשרות, הרבנות
הראשית
ד"ר ח. חפץ - משרד הדתות
ח"כ א. אפרת
א. הכט - משרד הפנים
ע. אתגר - משרד האוצר

מזכיר הועדה: י. ברוזני

רשמה: א. גוטמן

סדר היום: 1) חוק למניעת הונאה בכשרות, תשל"ד-1974
2) גביית מס עסקים בתחומי העיריות - הצעה לסה"י של
ח"כ א. אפרת

1. חוק למניעת הונאה בכשרות תשל"ד - 1974

היו"ר י. ארידור: אני פותח את הישיבה ומקדם בברכה את ח"כ קשת, שחזר אלינו לאחר הפרדות ממושכת מדי, שגרמה צער גדול לנו, ואני בטוח שגם לו, ואני שמח מאד לראות אותך שוב. ברוך הבא.

פרופ' ידין: החוק הזה איננו חדש בפני הכנסת. המטרה הכללית של החוק היא, למנוע הונאת כשרות, ז"א לנסות להבטיח אנשים הקונים מצרכים בתור כשרים, או הולכים למקומות הנחשבים למקומות איחסון כשרים, שלא ימצאו עצמם אחר כך מרומים בכך שלמעשה זה לא כשר.

האמצעים המוצעים כאן הם במדה מסוימת עקיפים, כי גם העניין הזה של בדיקת הכשרות וגם העניין של ביצוע שמירת הכשרות הוא לא פשוט. אני מציע ליו"ר הוועדה, שלא נטרוד את החברים בסעיף 1 עם ההגדרות.

ח. חפץ: החוק איננו בא לחייב אכילת כשר או להטיל כל חובת כשרות. זה חוק פלילי יבש ביותר. החוק הזה בא למנוע הונאה, ז"א מי שמרצונו הטוב מעוניים למכור מצרכים כשרים - הוא חייב לקבל אישור. אבל, מי שאיננו מעוניים למכור מצרכים כשרים - החוק הזה איננו חל עליו, בכלל.

ד. קורן: גביח, שיש שחיטה כשרה, האם יש מישהו המוסמך להגיד, שזה אינו כשר? אני בפרוש מכוון את שאלתי לנושא של משחטות אזוריות, איפה שיש פיקוח מהרבנות הראשית, הרב יושב במקום, בודק, וזה כשר. אבל, כאשר רוצים לשווק את התוצרת הזאת, יכל להיות שרב אחר, במקום אחר, יגיד: רגע, זה שחיטת חוץ.

כאשר מישהו פוסל מה שאחר הכשיר - האם אין בזה גם כן הונאה? אני רוצה, שיאמר בחוק, שאם רב הכשיר, לא יהיה רב אחר שיפסול את ההכשר. אחרת, אחד משניהם הונה את הציבור. אם לרב יש הכשר להכשיר, אז הוא מוסמך אליבא דכולם. אם לא - אז הוא פסול. ואז, אם רב אחר חושב שזה לא כשר, למרות שהרב הראשון הכשיר, אז שידאג לפסול את הרב הזה באינסטנציות המקובלות. אבל, כל עוד זה רב עם סמכות - אי אפשר לבטל את ההכשר שהוא נתן.

ג. אליעד: בסעיף 7 כתוב: דיני כשרות בלבד. לדעתי, דיני כשרות זה יכל להתפרש גם שמירת מצוות אחרות. לדעתי, זה צריך להיות "דיני כשרות באוכליין בלבד". יש מושג "כשרות אוכליין". ואז, בדע שהכוונה כשר מבחינת המאכל ולא מבחינת קיום מצוות אחרות.

א. יריב: אני רואה נקודת חולשה היכולה להיות לשני כוונות; הקביעה תלויה באיש אחד במקום. יש בני אדם, ויש אינטרסים, ויש מאבקים. אם האיש באותו מקום, יתאמץ מאד, הוא תמיד יוכל למצוא פסול. מבחינת ההלכה זה יהיה בסדר. זה גם יכל להיות בכוון הפוך. אצל מי יכל אדם לערער? כאן יש פסיקה של איש אחד.

הרב ד. נשר: אני מספל בארגון הכשרות בשטח המועצות האזוריות אני מקווה שהחוק יצא לפועל.

רבנים אינם אומרים על הכשר אשר נתן רב, שזה לא כשר בשבילם. הם טוענים על שחיטת חוץ, ובהלכה יש הגדרה של שחיטת חוץ. אמנם, הנושא הזה של שחיטת חוץ, היה מקובל הרבה יותר בחו"ל, ושם חיו מההכנסות האלה. זאת אחת הסבות של קיום החוק בעניין שחיטת-חוץ. כאן זה לא כל כך קורה. אני מקווה, שברגע שנצליח להתגבר על הבעיה של הכשרות הארצית - פתרנו את הבעיה.

הבעיה אינה של הרב, אלא של היצרן והמוכר. אם היצרן יוכיח שיש לו תעודת כשרות מרב מוסמך - רב שני יכל להגיד שהוא מטכים לכך או לא, אבל לא נעניש את האיש. אם יש ליצרן או למוכר תעודה מרב מוסמך, שזה כשר - אי אפשר להעניש אותו. ענין הגבולות - זה דבר אחר.

ב.צ.קשת : ז"א, אם אדם בעפולה מוכר בשר ומציג תעודת כשרות מרב ממצפה רמון, הוא לא יועמד לדין, למרות שהרבנות המקומית לא תקבל את זה למכירה בעפולה.

ח. הפץ: זה נמצא בהגדרת תעודה בסעיף ראשון של החוק. אם אין באותו מקום רב המוכן לטפל בזה, יהיה רב כזה במקום אחר.

הרב ד.נשר: בתשובה לשאלה על סעיף 7: כשרות זה מונח רחב מאד. זאת גם בעיה של נאמנות. גם גוי יכול ליצר לנו מצרכים כשרים, ובכל זאת לא נקבל את זה כמוצר כשר, כי יש בעיה של נאמנות. ח"כ יריב צודק בענין זה שצריך שיהיה בפני מי לערער. כל חוק צריך לענות על השאלה מה יקרה כאשר יש חילוקי-דעות, כי יכל לקרות שיהיו שני רבנים באותו מקום, האחד יאשר והשני לא ירצה לאשר. זה באמת לא מעוגן בחוק. את זה יצטרכו להוסיף, שמועצת הרבנות או מחלקת הכשרות, תהיה מוסמכת להכריע במקרה של בעיה כזאת.

ד.קורן : אני מבין, שיש רבנים המכירים ברבנות הראשית ויש שאינם מכירים ברבנות הראשית. ז"א, שלא נוכל להגיד שרק רב המוסמך ע"י הרבנות הראשית יכול לאשר כשרות.

הרב ד.נשר: קיים תקדים כזה בחוק נשואין וגרושין. בחוק נשואין וגרושין, מוסמך לרשום רק רב שהוסמך ע"י הרבנות הראשית. כל מי שמכירים ולא מכירים ברבנות הראשית - קיבלו את הסידור הזה.

היו"ר י. ארידור: פרופ. ידין הציע לדלג על סעיף ההגדרות. אני מוכן, שנדלג על סעיף 1 ונתחיל בסעיף 2.

סעיף 2. (א), (ב), (ג)

פרופ' ידין: סעיף זה מסביר איך החוק הזה מתכוון לפעול. לא שואלים אם נותנים בבית האוכל או באיטליז סחורה או מאכל כשר או לא. יש פה רק דבר פורמלי; אומרים: אם אתה טוען שאתה מוכר אוכל כזה - צריך שתהיה בידך תעודה המאשרת את כשרותו. אם יש בידך תעודה כזאת, לא שואלים אותך מה היתה הסחורה. כשאתה בידך תעודה, גם כן לא שואלים אותך אם הסחורה כשרה או לא. פה רק שואלים אם יש תעודת כשרות או לא. הסעיף הזה מתייחס רק למי שמתמר להציג בית אכל כשר או איטליז כשר. אם הוא מציג את המקום כמוסד כשר, אסור לו לעשות זאת בלי שתהיה בידו תעודה המאשרת כשרות.

אותו דבר יהיה בסעיף 2(ב); המבחן הוא הצגת התעודה המאשרת את הכשרות. ההנחה היא, שאם הרב המוסמך או מועצת הרבנות הראשית, נתנו את התעודה, כי אז לא צריך לבדוק את הכשרות האם היא מקוימת, והתעודה היא ערובה לכך שבאותו מקום נשמרת הכשרות.

ב.צ.קשת : יש דבר מטריד אותי, ויתכן שזה אינו שייך בדיוק לחוק הזה, ואם לחוק הזה - אולי לא לסעיפים אלה. אבל, מכיון שזה מטריד אותי, אני רוצה לגעת בזה. מדובר בנתינת התעודה המעידה על כשרות, בשעה שבעל האיטליז משלם סכום מסוים למשגיח, והתעודה נלקחת ממנו כשאיננו משלם. מדת הפיקוח של המשגיח היא כזאת שהוא בא מפעם לפעם ולעתים גם אינו בא. כאשר בעל האיטליז לא שילם, נלקחה ממנו תעודת הכשרות. ז"א, פה זה חוק יבש; אשר אומר: יש לך תעודה - בסדר. נילקחה התעודה - אתה עבריין. אבל, עצם לקיחת התעודה לא היתה בגלל חוסר כשרות, אלא בגלל אי-תשלום. זה מה שמטריד אותי.

מדובר כאן על כך, שהרב ידון רק בדיני כשרות. לא שמעתי, שדיני כשרות דוקא תלויים בתשלום. אם זה כך, הרי לקחו לו את התעודה בגלל אי-תשלום. ואז, בעיני חלק מהתושבים בעל האיטליז נחשב כמי שלא החזיק איטליז כשר. אנו, שהאמנו ביהודי החזק, המשכנו לקנות אצלו, כי ידענו שהאיטליז כשר, אבל היו שחדלו לקנות אצלו.

שאלתי היא, איך הדבר הזה מתישב עם ההלכה ועם דיני כשרות וכו', בשעה שבלקוח התעודה הזאת ע"י רב, לא בגלל זה שהוא ציהל את המקום כשר או לא כשר, כי הפיקוח כה חלש שאי אפשר לדעת אם זה כשר בכלל.

ד. קורן : אני רוצה שיהיה ידוע לכבוד הרב ולאורחים, המשתתפים אתנו בישיבה, אני רוצה שהחוק הזה יעבור. אני רוצה שתהיה כשרות, ולכן צריכה להיות כשרות ארצית, ויותר אנשים יאכלו כשר מאשר במצב הקיים. אני באמת רוצה את זה.

אני חושש, שיש כאן כמה נקודות, שבהן יש מקום ללחץ מצד הרב המקומי, וזה מפריע לי שלא דיברנו על הגדרת התעודה, כי יכלנו לכתוב: "תעודה" - תעודה שתימסר ממועצת הרבנות ללא תשלום. או יכלנו לכתוב: "תעודה" - שתימסר בתשלום ע"י הרבנות הראשית.

על כל פנים, צריך שיוזכר, שאין מקום ללחצים. זה צריך לבוא לידי ביטוי בחוק.

היות ואיננו דנים עדיין בסעיף 7, אני רוצה להזהיר בענין זה של תעודה; אני פעם ניהלתי בית מלון, והרב לא רצה לתת תעודת כשרות, כיוון שהבישול לא היה מאורגן על חשמל אלא על גאז, והיה צריך מישהו להדליק את האש בשבת. היה לי גוי, שעשה את זה בשבת. הרב אמר, שאסור שישלמו כסף בשביל ארוחות בשבת. זה דבר, שלא יכלתי לעמוד בו.

היו"ר י. ארידור : זה שייך לסעיף 7.

י. בארי : הערותי מתיחסות בעיקר לנוסח ולסגנון, אבל כנראה שמאחוריהן מסתתר דבר מה נוסף.

דומני, שהסעיפים האופרטיביים צריכים להתחיל בכך מי זכאי לתעודת כשרות. היה צריך להיות סעיף 2 האומר: "זכאי לתעודת כשרות...". בדרך כלל היה צריך להיות: "לא יציג מנהל בית אוכל או איטליז מודעה או סימן המציינים את בית האוכל או האיטליז ככשרים, ללא תעודה המאשרת כשרותם". בדרך כלל, יש סעיף עבירות בסוף החוק, האומר אם עבר עבירות אלה ואלה דינו כך וכך. לא פותחים את החוק בזה. לדעתי החוק צריך להתחיל בסעיפים האופרטיביים; מי זכאי לתעודת כשרות.

היו"ר י. ארידור : לגבי כל התוספות, שחברים בוועדה הציעו, אני חושב, שאפשר יהיה לדון בהן בהמשך הדיון בחוק, ואין זה אומר שהתוספות האלה לא יכנסו. יכל להיות שהצעתו של ח"כ בארי תיכנס לפני סעיף 2. זה לא אומר, שאי אפשר להתייחס עכשו לסעיף 2. זה לא בא לקבוע סופית את מקומו של סעיף 2.

לדעתי, סעיף 2 (א) צריך להיות סעיף בפני עצמו, כי יש הבדל יסודי בין עבירה לפי סעיף 2 (א) לבין עבירה לפי סעיף 2 (ב). כאן מוצע, ששתי העבירות, דינן יהיה זהה. לכן, אני מציע שסעיף 2 (א) יהיה סעיף בפני עצמו.

אינני רואה הבדל מהותי בין הנוסח המוצע והנוסח שהציע ח"כ בארי.

א. גיבלבר : הענין מהותי. אם רוצים שאתן יד להאשמת אדם בעבירה של הונאה בכשרות, אני רוצה לדעת מה כשר ומה לא כשר. אם שחיסת חוץ זה דבר לא כשר, ומי שמוכר בשר כשר במקום אחר, הוא עובר עבירה - אני לא אתן את ידי להאשים אותו. אם בית מלון מעסיק יהודי בשבת ולכן הוא הופך להיות לא כשר - אלה דברים שצריכים לברר. אם זה שייך לסעיף 7 - אצלי זה סעיף ראשון, כי רק אחרי שיש בהירות גמורה של סעיף ראשון, אני מוכן ללכת לדון ביתר הסעיפים.

פרופ' ידין : סדר הדיון בחוק כל כך קצר אינו משנה, כי אפשר להבין את סעיף 7 גם אחרי סעיף 1, ואז לא היו אומרים מי זכאי לקבל תעודה אלא מאיזה טעמים מותר לשרב לתת את התעודה לכן המקום של הסעיף אינו חשוב. זה יכל היה להיות סעיף ראשון או ע"י סעיף ראשון.

התוכן של סעיף 2(א) הוא פשוט. התייחסתי אליו והוא אינו מעורר את כל השאלות הנוספות.

היו"ר י. ארידור: אם חברי הועדה רוצים להתחיל דוקא מטעיף 7 - אפשר. אינני רואה שיש תמימות-דעים להתחיל בסעיף 7. אני מציע שנמשיך בסעיף 2(א).

האם פרופ. ידין מקבל את ההערה של ח"כ בארי לניסוח הסעיפים האופרטיביים?

פרופ. ידין: זה לא משנה. ח"כ בארי צודק, שבדרך כלל הנוסח היה כזה כפי שהוא מציע. אפשר לכתוב את זה כך. אבל, לא נראה לי שמוכרחים לעשות את השינוי.

נ. אליעד: אני חושב, שהנוסח בהדפסה הכחולה מתאים למציאות.

היו"ר י. ארידור: האם החברים מסכימים שסעיף 2(א) יהיה סעיף בפני עצמו?

אנו משרים את סעיף 2(א) בנוסח כפי שהוא, כסעיף בפני עצמו.

2. (ב)

פרופ' ידין: בסעיף זה מדובר באדם המנהל בית אוכל או איטליז, ויש בידו תעודה, והוא מציג תעודה, אבל הוא מוכר ללקוחותיו, או מגיש ללקוחותיו, מצרכים שאינם כשרים. הוא אמנם קיבל תעודה, והתעודה בתוקף, אבל הוא מגיש דברים שאינם כשרים.

פה, חשובה ההגדרה של המלה "כשר". בסעיף 1 הכשרות אינה מוגדרת כשבר שאפשר למדוד אותו באפן אובייקטיבי מראש, אלא צריך להתייחס כאן למערכת נורמות הקובעות מה כשר ומה אינו כשר.

א. גיבלבר: אני חוזר לסעיף 2(א). הכל יהיה תלוי בתעודה. אם אין הגדרה מי זכאי לקבל תעודה, אני לא יכול להסכים לסדר הזה. אינני מוכן להתחייב להצביע בעד סעיף 2 לפני שאדע איך זה נקבע. פה כתוב, שאם אין לו תעודה, ז"א הוא עובר עבירה.

היו"ר י. ארידור: זה לא משנה, מבחינת אופי החוק, באיזה סעיף נדון קודם. נוכל להקדים סעיפים שונים. אבל, אם הסדר הזה לא מאפשר לך להתאקלם בחוק, לא אתנגד להתחיל לדון בסעיף 7.

הרב ד. פשר: להלכה אין הגבלה מי יכל לקבל תעודת הכשר. ההגבלות הן כפי שכתוב בסעיף 7. אנחנו לא מגבילים.

א. גיבלבר: פה אני מגביל את מי שצריך לקבל את התעודה, ואני נותן חופש למי שצריך לתת את התעודה.

היו"ר י. ארידור: יש הצעה מצד ח"כ גיבלבר לדון קודם בשאלה שהוא העלה לדיון. דעתי היא, שזה בכלל לא משנה, ומכיון שזה לא משנה, אני מציע לקבל את ההצעה של ח"כ גיבלבר ונדון בשאלה שהוא העלה לדיון, והיא קשורה לסעיף 7: מתי נותנים תעודת כשרות ומי זכאי לקבל תעודת כשרות.

סעיף 7

פרופ' ידין: כאן לא כתוב מי זכאי לקבל תעודה. אני חושב, שהשאלה לא כל כך במקום. זכאי לקבל תעודה מי שמנהל עסק כשר. זה לא מהותי. מי שרוצה לקבל תעודה, הולך לאחד הרבנים המוגדרים למעלה בהגדרה של המלה "תעודה". אחרי זה בא סעיף 7 אשר אומר שהרב יתחשב בדיני כשרות בלבד, כדי לתת או לא לתת את התעודה. דיני כשרות הם לפי דין תורה. אמר ח"כ אליעד, שצריך להבטיח שזה כשרות אוכלין בלבד. זה, בודאי, יהיה יותר מדי צר, כי בחוק הזה מדברים לא רק על דברים שאוכלים אותם. אמנם, בבית אוכל ובאיטליז המצרכים הם מצרכי אוכל, אבל בין המצרכים יש גם דברים שלא אוכלים

אותם, כגון סבון כשר, ויש גם סבון לא כשר, או משחת שניים כשרה, ויש גם לא כשרה. יש מצרכים שלא אוכלים אותם, והכשרות בהם חשובה. על כל פנים, זה אינו מוגבל לדברי אוכל.

אני לא כל כך מסכים, שהרב יהיה רשאי לשקול את הנאמנות. נאמנות זה דבר רחב. המטרה של הסעיף היא להגביל את השיקולים של הרב לכשרות בלבד.

אם הוא בא לבית-מלון, הוא צריך לבדוק אם שומרים שם כשרות. המטרה של סעיף 7 היא להשיג את הדבר הבא: אם המטבח של המלון כשר והאוכל המוגש בו, כשר - רק בזה יתחשב הרב. הוא לא יוכל לסרב לתת תעודה כאשר המטבח כשר, אבל לא שומרים על השבת. בזה, רצו למנוע ממנו להגיד שהוא לא סומך על האיש שישמור את הכשרות כל זמן שהוא לא שומר את השבת, כי איננו נאמן עליו שיקפיד על הכשרות.

לכן, בא הסעיף המדובר על דיני כשרות בלבד. זאת היתה כוונת הסעיף.

היו"ר י. ארידור: לפי הפרוש הזה, הרב נשר, האם אדם שאיננו שומר שבת, אבל מקיים את דיני הכשרות לגבי המטבח והמזון, יקבל תעודה או לא יקבל תעודה ע"י הרב?

הרב ד. נשר: אם כתוב לפי דיני כשרות בלבד, ז"א מתייחסים לדיני כשרות. כמובן צריך להיות גם סעיף לגבי בירור. אם אני אקבע שזה כשר, ורב אחר יקבע שזה לא כשר, צריך להיות מוסד שיברר את זה. אנחנו יודעים, שיש ויכוח ביחס לבתי מלון. לכן, צריך להיות הסעיף שיקבע את ענין הבירור.

ב.צ. קשת: אינני חושב, שאפשר לחתום על חוק אשר בעיקרו עומד לבירור. הבה נהפוך את היוצרות: נבקש את הבירור ואחר כך נחתום על החוק. אחרת, אנו מגיעים לאבסורד. בפני מי יתברר הדבר? יתברר בפני רב אשר מתיר, אז האדם הזה אינו עבריין. יתברר בפני רב שאינו מתיר - אז האדם הזה עבריין. אם האיטליז כשר, ובשבת הוא סגור, ובעל האיטליז מטיל ברכבו בשבת ומעשן - הוא כשר. מלון השומר על כשרות, אבל אינו שומר שבת - אין לו תעודת כשרות. אני בעד הענשת אדם המרמה את הצ'בור.

ידונו עם משרד הדתות, הרבנות הראשית ומשרד המשפטים, ויגישו לנו את הצעתם, כיצד הם רואים את הדבר, מתי חייבים לתת תעודה ומתי חייבים לא לתת. אז, נתייחס לזה. אבל, לקחת את הסעיף העיקרי, שהוא היסוד של יתר הסעיפים, וכך שנשכחם? הרי אנו מחוקקים חוק. זה לא יתכן. אני גם כן מצטרף למחנה האומר שאיננו מסכים לבירורים לאחר החוק.

היו"ר י. ארידור: הצעת ח"כ קשת היא הצעה מרחיקת-לכת, ואני מציע להתחם אליה.

נ. אליעד: כלנו מתנגדים להובאה. אבל, גם כלנו לא נרצה לתת לכם יד לבצע דברים שהם בניגוד לרוחנו, ז"א דברים שהם שרירותיים, ז"א מצד אחד לקבל את ההגנה של החוק על ענין התעודה, ואחר כך לבוא להתנהג ביחס לתעודה בצורה שאין עליה שום ביקורת והגבלה חוקית. אנחנו פה מוכרחים להגיע להבנה הדדית. אם אתם מבקשים מאתנו לשמור על הדבר הזה, בבקשה תנו לנו את ההרגשה שאתם מתכוונים רק לענין הזה, ז"א רק לענין הכשרות.

הביטוי "כשרות אוכליין" כולל גם סבון וגם משחת שניים. הלא, הם רוצים כשרות של מטבח וכשרות של מצרך.

אני מציע, שבמתן תעודת הכשר, יתחשב הרב בדיני כשרות של המטבח והמצרך בלבד. אם נותנים תעודת הכשר על מצרך, זה אני מבין. זה לא נוגע לאדם ולא למקום ולשום שיקול אחר.

היו"ר י. ארידור: אני מצטרף לדעות שהושמעו כאן. אני מבין, שכל חברי הוועדה באותה דעה, שחייבים לצמצם את ענין הכשרות

לענין הכשרות ולא לענין דברים נוספים. ז"א, כפי שאמר ח"כ אליעד:
מטבח ומצרך. זה בודאי לא קשור לענין האדם עצמו. אני מבין, שזאת
גם השקפת פרופ' ידין בשם הממשלה.

האם אתם - אנשי משרד הדתות - תהיו מוכנים - היות
והרב נשר אמר שלגבי סעיף 7 תשובתו עדיין אינה ברורה והיא תלויה
במשיב, ודעת הוועדה שבעניני הכשרות צריך להתחשב רק בכשרות ולא
באדם - האם תהיו מוכנים להסכים לנוסח שיבהיר את זה בצורה חד-
משמעית?

ד. חפץ: הממשלה, כאשר הציעה את החוק, לקחה את זה בחשבון,
שיש חילוקי-דעות, לכן הוסיפו את סעיף 9. הרעיון
היה, שבענינים שיש חילוקי-דעות יכריע בג"צ.

היו"ר י. ארידור: דעת הוועדה, שבנושא הספציפי של מתן תדועת כשרות
למי שהמצרכים אצלו כשרים, לא יכולה להתעורר
שאלה בבג"צ.

ב.צ.קשת: אני לא היתי מבסח היום את דעת הוועדה. אני חושב
על מה שאמרת, ואני רוצה לשמוע מה דעת המציעים.
לזה, נתיחס. יכל להיות שהם יכניסו עוד משהו שאנו נסכים.

ד. חפץ: אס-אפשר לתת תשובה חד-משמעית. אם היה מדובר
ברמאות פשוטה, לא היה צרך בכל החוק הזה, כי יש
כל מיני הוראות בחוק הפלילי לגבי מישהו המוכר איזה מצרך ויש בכך
הונאה.

הבעיה המיוחדת בכשרות היא, שיש שתי תכונות
בכשרות: יש תכונות אובייקטיביות מאד, ולכך באו סעיפים 2(ב) ו-3(ב).
כל אחד יודע שבשר חזיר איננו כשר, ואם מישהו יכריז שאצלו כשר
וימצאו שזה בשר חזיר - בשביל זה אין צרך בחוק הזה. הבעיה בכשרות
היא יותר עדינה. יש הרבה עניני טרפה, שהם אינם מתבטאים בענין
פשוט שאפשר למדוד את זה במעבדה. יש שחיטה פסולה ויש חמישה נברים
הפוסלים שחיטה, כגון אדם התחיל לשחוט, ובאמצע שהה והפסיק, וחזר,
או אם שחטו ומצאו חור בריאה.

היו"ר י. ארידור: זה אישור למצרך ועל זה אין בעיה. מדברים על כך,
שהמצרכים בסדר, אבל בעל האיטליז נוסע בשבת, וזה
לא קשור למצרך. אם בעל המלון, שאצלו המטבח כשר, אבל הוא מפעיל
אותו בשבת - זה לא בסדר, כי זה קשור למצרך.

ח. חפץ: אנחנו מדברים על מי שיבשל בשבת, כי אז האכל הזה
אסור מדרבנן באכילה. יש דברים השייכים לתעודות
ויש חילוקי דעות לגביהם, כמו שיש חילוקי דעות בין שופטים כאשר
הדברים תלויים בשיקול-דעת ויש בהלכה חילוקי דעות בין רבנים.
יש מקרים לפי שיקול דעת, שרב אחד מכסיר ורב אחד פוסל.

ב.צ.קשת: הדת מסכימה לזה, אבל החוק לא יכל להסכים לזה.

היו"ר י. ארידור: אי אפשר להרשיע אדם בעבירה פלילית, ושזה יהיה
תלוי בכך איזה רב התיר או אסר.

ח. חפץ: לכן יש בג"צ. אם הרב אינו מאמין, ובאפן מצפוני
איננו מוכן לתת התר, אז אפשר להוסיף לענין
האשמה בפלילים ויכניסו את הדברים האלה.

י. תמיר: אני פונה לחברי הוועדה, להפסיק את הדיון, ולעבור
לסעיף שני.

י. בארי: פרופ! ידין הוא משפט מופלג. אני מציע, נוכח
דברי נציגי הרבנות הראשית ומשרד הדתות, אשר

אמרו, שאין קריטריון אובייקטיבי, אני מציע שפרופ' ידין יעוץ לשר המשפטים ולממשלה, שהממשלה תיקח את החוק בחזרה.

ד. קורן : אני בעד זה, שאנו לא נחזיר את החוק. אני בעד זה, שנמשיך עכשיו בדיון, כי יתכן שאנו נמצא עוד דברים שיש להתייחס אליהם עכשיו, ואז לפחות נדע ששמנו את הבעיות על השלחן, ואחר כך נוכל לדון על כל הבעיה יחד.

י. בארי : "כל עוד לא נתקבל החוק בקריאה שלישית, רשאית הממשלה בכל שלב של הדיון בוועדה או במליאת הכנסת, לחזור בה מהצעת החוק".

פרופ' ידין : אני לא מציע שהוועדה תספול בחוק הזה באופן שונה מאשר מטפלת כל ועדה בכל חוק. הוועדה לא יכולה להחזיר לממשלה את החוק, כי המליאה העבירה את זה לוועדה. הוועדה יכולה להציע לממשלה לקחת את ההצעה בחזרה. אני חושב, שההצעה לא במקומה, כי אם ההצעה מונחת בפני הוועדה, סימן שהממשלה מעוניינת בחוק הזה. כאשר הוועדה תכניס בחוק תיקונים כאלה, שהממשלה לא תהיה מוכנה לקבל אותם, אז מתעוררת השאלה אם היא תיקח את הצעת החוק בחזרה.

י. בארי : כיון שאין קריטריון אובייקטיבי, לכן ההצעה היא שהממשלה תיקח את הצעת החוק בחזרה.

פרופ' ידין : יש כאן שתי בעיות שונות; יש דבר אחד של התעודה, שהוא חשוב לגבי סעיף 2(א) ו-3(א) ולזה מתייחס סעיף 7. יש ביקורת על סעיף 7. למעשה, אין חילוקי-דעות לגבי סעיף 7 בין ההצעה ובין דעת חברי הוועדה, כי כלם מציעים את הרעיון שרק דיני כשרות אנו קובעים. השאלה, איך עושים את זה. השאלה של בית הלל ובית שמאי לענין הכשרות, בין אנשי ההלכה, אינה שיכת לסעיף 7 אלא שיכת למשפטים פליליים בשל סעיף 8(ב) ו-3(ב) ושם מתעוררת השאלה אם זה היה כשר או לא. זה לא שייך לבג"צ, אלא זה שייך לבית המשפט הפלילי כמו צריך להחליט אם אדם נכנס בלילה או ביום לגבי סעיפים מסוימים של החוק הפלילי. גם פה, צריך להחליט אם זה היה כשר. יש דעות שונות, ובשביל זה יש בית משפט שיחליט.

מה ששייך לתעודה, זה לא קשור בכלל לשאלה מה כלול בדיני כשרות ומה לא כלול. התעודה קשורה עם השאלה מה מותר לרב להביא בחשבון כשהוא מסרב לתת תעודה. על זה אומר סעיף 7: "דיני כשרות בלבד". ואז, אם מישהו מסרב לתת תעודה, פונה האדם הזה לבג"צ והמבקש טוען שהנימוקים לסרוב היו לא מטעמי כשרות, היות ומותר היה לו להתחשב רק בעניני כשרות.

אני מציע, שהוועדה תמשיך לטפל בחוק, כמו שמטפלים בכל חוק. אנחנו דנו בחוק הזה, ואנו יודעים בדיוק מה אנחנו רוצים להציע.

י. תמיר : אבל חברי הוועדה לא מבינים. מה אתה רוצה, שבחוקק מה שאתה רוצה? אנחנו לא רוצים את החוק הזה. לוא היה כאן ח"כ גולן, היה אומר לכם כמה דברים כחבר הקואליציה, על כך שיש רב בעכו המתיר שחיטה בעכו, ואותן העופות אינן כשרות בקבוץ שלו. אתה רוצה שנאשר את החוק הזה?!

היו"ר י. ארידור : דעת רוב חברי הוועדה היא לדחות את הדיון בחוק זה על מנת שהממשלה תביא הצעה המשקפת את דעתה. שמענו מפרופ' ידין דעה ברורה בעניני כשרות ואנחנו רוצים שהדעה הזאת תבוא לביטוי בסעיף 7. אנחנו מבקשים מפרופ' ידין להביא לנו בוסס בישיבה הבאה שתסקף את דעתו ודעת הממשלה, שתסקף בסעיף 7.

א. גיבלבר : פרופ' ידין אומר שאין לו תשובה. אנחנו מוכנים לדון בחוק ולהכניס את התיקונים. ביחס לסעיף 7, אם פרופ' ידין מסכים שנדחה את הדיון בסעיף 7 והוא יביא בוסס מתוקן - בבקשה. אבל, אני רוצה שגם יהיה תעריף אחיד. סעיף 7 צריך לתת ביטוי לכך שיש יחס שווה לכל אחד, יחס אובייקטיבי גם לגבי התשלום.

9.
לענין המפקח: אומרים לבעל בית מלון, שהוא צריך להחזיק מפקח. יכל להיות שצריך לחייב אותו להחזיק מפקח, אבל לא לטרב לאשר את הכשרות.

א. יריב : אני מבקש שתהיה גם הצעה בענין סדרי עירעור.

ב. מואב : היו כאן שני סעיפים, שעליהם החוק עשוי ליפול; אנחנו מבקשים שיהיה דיוק מפורש של נתינת ושלילת תעודה. הנושא השני, שעליו החוק עשוי ליפול הוא נושא של הגדרת תעודה: מי מוסמך לתת אותה. גם כאן, אני מבקש שנביע את דעתנו באזני אנשי משרד הדתות ומשרד המשפטים.

י. בארי : השלמה להצעת היו"ר: אני מבקש, שישקלו את האפשרות שהסעיף ינוסח "אלה זכאים לתעודת כשרות...". או "אלה אינם זכאים לתעודת כשרות...". וכן אני מבקש, שהחוק ינוסח כך שכל אזרח שיקרא את החוק ידע אם הוא זכאי או לא זכאי לקבל תעודת כשרות.

ג. אליעד : אם יש ליו"ר סבה של סדר, ום ולכן הוא רוצה להפסיק את הדיון, זאת סבה. אבל, אם מדובר על דעת חברי הוועדה, אני מביע את צערי שלא הלכנו בסדר הנכון והמקובל של חקיקת חוקים. אני עוררתי את השאלה בסעיף 7, אבל יש לי הערות גם בסעיף 3.

היו"ר י. ארידור: הצעת ח"כ גיבלבר היתה להתחיל בסעיף 7 והוועדה קיבלה את הצעתו. כיון שהוועדה נעצה את האצבע בנקודה המרכזית - היא תפתור את הבעיה המרכזית. אני מבין, שמנימוקים שונים יש הסכמה ברגע זה להפסיק את הדיון. מוסכם להפסיק את הדיון.
אני מבקש, שלישיבה הבאה שנדון בזה, יביאו אנשי משרד המשפטים תשובות לשאלות שעוררו חברי הוועדה.

2. גביית מס עסקים בתחומי העיריות - הצעה לסת"י של ח"כ א. אפרת

א. אפרת : ביקשתי מיו"ר הוועדה, ח"כ ארידור, שיזרז את הדיון, לאחר שהמליאה העבירה את זה לכאן, מנימוק פשוט, שבשבועות אלה, ידוע, מתקדמים דיונים קדחתניים בממשלה וברשויות המקומיות לקביעת מערכת המסים העירוניים לשנה הבאה. מרכיב מס העסקים איננו מרכיב כל כך גדול, אבל, לדעתי, אחת מנקודות התורפה של מערכת המסים הקיימת. קיימת אותה ועדה, המבטיחה לנו תוך שנה, שנתיים או שלוש, לספל באפן יסודי בארבונו הכללית והעירונית, אבל בינתיים מעלים את המסים ב-80% בעיריות, ויש מס עסקים שהוא כפול, והגעתי לענין זה לאחר שקאתי דיון שהתקיים בין עיריית תל-אביב ולשכת התיאום.

מתברר, שלקחו סקר משנת 1974, שהוכיח שבתל-אביב יש 34,000 עסקים, ומהם 3,000 יבואנים וטישונאים וחברות גדולות כמו "מצקין" ו"איוניר" ו"כל-בו שלום", וכלם יחד מכניסים לעיריית תל-אביב 15 מליון ל"י ממס עסקים, כי הם כלם מוגבלים בתיקרה, ומרבית העסקים משלמים עד 120 ל"י לשנה מס עסקים. לא השתנה דבר גם בשנה האחרונה.

סך כל ההכנסות מכל בעלי המלאכה והתעשייה של תל-אביב, מסתכמות ב-10 מליון ל"י לעיריית תל-אביב. כל הדבר הזה צריך להבדק מחדש.

בדו"ח של מזכיר השלטון המקומי, מר מליון, מדובר על כך שהממשלה הטילה על העיריות להגדיל את המסים מארבונו, מאגרות ומדמי שרותים. (קורא קטע מהדוח).

העירייה כבולה ע"י זה שקבעו 120 ל"י תיקרה. זה אבסורד בעיני השלטון.

י. תמיר: עצם קיום החוק הוא אבסורדלי לא פחות.

א. אפרת: אני העלייתי את העניין הזה בכנסת, ושר הפנים אמר אז, שבצמח הגדילו כבר לעשות, כי לפני שנה זה היה פחות מ-2% מכלל תקציבי העיריות, והשנה זה מתקרב ל-2%.

אני מציע לבטל את התיקרה ולתת לרשויות המקומיות לפעול בהתאם לבדיקה מקומית של כל העסקים, והיה ויש מקומות קטנים שיש להם עסקים גדולים, ויש עסקים גדולים שמרבית העסקים שלהם קטנים, אולי לאלה צריך לשמור על התיקרה, אבל לגבי העסקים הגדולים זה צריך להות שונה.

לדעתי, צריך לתת לרשויות לפעול באופן חפשי, ובהתאם לבדיקה מקומית של העסק.

זה מרכיב מס לא גדול. יכל להיות, שצודק ח"כ תמיר, שאבסורד שהמס הזה קיים, אבל הוא קיים במסגרת הארנונות הקימות.

הוועדה הבין-משרדית, תגיש הצעה ובודאי ימצאו שורה של מסיים אחרים ואגרות אחרות. אבל, כל עוד מטילים על הרשויות לגייס מסיים על מנת לקיים 30% מהוצאותיהם, צריך לתת להן לפעול בעניין זה באופן חפשי. אני מדבר על ביטול התיקרה.

העיכוב חל לפני שנה, כשהממשלה מימנה 40% של עלית מס ארנונה. השנה מטטילים על האזרחים 80%-60% ארנונה. עירית תל-אביב החליטה להעלות את הארנונה פחות ואת מס העסקים יותר. בתוך ה-10,000 ל"י הם מנסים לקבל הכנסה יותר גדולה. הם יגבו מן הקטנים יותר. אין לה ברירה. אם היא רוצה למשוך יותר אנשים לתחומי העיר, היא מחפשת גם דרכים באמצעות המס לעשות את זה. זאת דוגמא מאלפת, שבשביל להחזיק את הרמה הסבירה של ארנונות הם החליטו לדחוס לתוך ה-10,000 מקסימום עלית מס עסקים. כל עוד קימת השיטה הזאת, צריך לבטל את התיקרה ולתת לרשויות המקומיות להעלות קצת את המסיים על עסקים יותר גדולים, ולשמור על בעלי מלאכה קטנים, ולתת להם אפשרות לבנות תקציב יותר סביר. כמעט לא שינו מרכיב זה בתקציב.

אני פונה אל הוועדה, שתדון בזה בכבוד-ראש. אם תהיה כאן מגמה להקל על הרשויות לשנותים הקרובות - כי אני מאמין שהוועדה הבין-משרדית תגבש משהו חדש - ואם רוצים לתת לרשויות לצאת מהמצוקה, צריך לתת להן אפשרות לשאוב קצת יותר כספים מהעסקים. מדובר במשרדי ארכיטקטים, משרדים של עורכי-דין וכו'. כל המשרדים צריכים לשלם יותר. העירית היא המוסמכת ביותר למצוא את הדרך להתמקח עם הגורם הזה של עשרות אלפי לקוחות.

י. תמיר: אנחנו צריכים להיות אסירי-תודה לח"כ אפרת על שהעלה

את הנושא הזה מעל במת הכנסת במליאה, וכך ניתן לנו להתייחס לאחת התופעות האנכרוניסטיות בתחום המיסוי, שהיא מורשת שלילית מתקופת המנדט, כאשר חוקקו את המס הזה כדי להגביל את התפתחות הישוב. החוק הזה התגלגל בתקופת המנדט, כאשר שום עיריה לא הייתה עצמאית, ומושל המחוז הוא שקבע את המסיים.

רבותי, בהזדמנות חגיגית זאת שח"כ אפרת העלה את הנושא, צריכה הוועדה להמליץ על ביטולו של המס הזה, ועל חיסולו.

אינני אומר, ש"מצקין", או בנק הפועלים, או צרכניה גדולה ישלמו סכום אבסורדי של 10,000 ל"י. עסקים מסוג זה, שיכולתם הכספית עומדת להם, צריכים לשלם בהתאם ליכולתם, בהתאם לשרותים שהם מקבלים.

הקריטריון איננו מס עסקים. ארנונת רכוש על פי שטח הבניה, היא מקור השחיתות הגדולה ביותר של מועצות ועיריות. צריך להיות קריטריון אחד: ההכנסה ויכולת תשלום מסיים. כאשר שטח הבניה קובע, שחיתות ורמאות. אם עירית תל-אביב נותנת רשות 500% לבנק ברח' לילינבלום מפני שנתנו לה מס השבחה, ואחר כך משלמים על פי שטח הבניה - זה הפיתוי הגדול ביותר להנהגת שחיתות במדינה.

צריך להטיל מסים בהתאם ליכולתו של המשלם אותם.
אני חוזר לדעיון: תשלומים לעיריות מקופת המדינה על פי הכנסות
שתהינה לקופה על בסיס של מס הכנסה ורווחים וכדומה, והפרשה
לרשויות המקומיות לכיסוי כל ההתחייבויות שלהן. מה שאנו עושים
כיום - אנו מרמים את עצמנו, מוליכים שולל את עצמנו, שכביכול
הרשויות המקומיות עצמאיות. זה לא נכון. 70% מתקציבן הן מקבלות
מהאוצר, הן תלויות באוצר וחיות מהאוצר. איזה עצמאות זאת?! רק
בגלל ארנונת רכוש ומס עסקים, האם זאת גושפנקא לעצמאות?!

אני חושב, שהרשויות המקומיות היו שמחות לוא היו
מקבלות תקציב בצורה מסודרת ולא היו מסתכנות בהלוואות ברבית קצוצה.
מס עסקים, מתוך 6,5 מליארד, זה יכניס בסך הכל 80 מליון ל"י. מה
אתה רוצה מהרשויות המקומיות? הן מתלבשות על העסק הזה ומקימות
מנגנון גביה מיותר וביורוקרטי. במדינות רבות בעולם, הרשויות
המקומיות חיות מתקציב מרכזי. בפרט במדינה קטנה כמו שלנו זה צריך
כך להיות.

ח"כ אפרת, אתה עשית שרות גדול לענין, ואנחנו
צריכים להניח מסקנות על שלחן הכנסת. אני מכיר את ח"כ אפרת, יש לו
קו ישר, הגיוני ופשוט. הוא החליט שזה מס שאיננו עונה על הצרכים,
והוא חריג. אנחנו צריכים להניח מסקנות: א. לבטל את מס העסקים.
הוא איננו תורם דבר והוא יוצר תסיסה ציבורית, שלא עומדת בשום
יחס להכנסה שהוא נותן, כי הוא מעשיר את העשירים ומקפח את המקופחים.
ב. לתבוע מהאוצר לפצות את העיריות בסכומים אלה.

ג. לקבוע מיסוי כזה שלא יחייב את העיריות להיות
תלויות העלולים להשפיע השפעה שלילית על ביהול העיריות.

י. בארי: אני מצטרף לנימוקיו של ח"כ תמיר. זה מס מעמדי
מובהק, משום שהוא מוטל על אדם בשים-לב לכך שהוא
מפרנס עצמאי ואיננו מפרנס מסוג אחר. מה הרציו של המס הזה? ניהלנו
ויכוח דומה, כשהממשלה הצליחה להעלות את התיקרה בחוק מ-5,000 ל"י
ל-10,000 ל"י, ואז ישב כאן נציג הממשלה, מדר רותם, והטביר שהעסקים
צורכים שרותים מוניציפליים וצריך לשלם בעד זה.
אני רוצה לדעת במה פרקליט עצמאי צורך יותר שרותים
מאשר פרקליט בשרות המדינה או בשרותהסתדרות? במה, פלוני, שהוא
בעל רכב, זקוק למקום רב יותר מאשר אלמוני שהוא בעל משרד בהסתדרות
ובעיריה ובא עם רכבו?

אילו היתה קונסטטוציה במדינת ישראל, אני מאמין
שהחוק הזה היה בטל, משום שהוא אנטי-קונסטטוציוני, כי הוא מציע
חסר-שויון בין אזרחים במדינה.

זו מורשת מימי השלטון הבריטי, משום שנמצאנו תחת
שלטון זר והיינו מעונינים למצוא מקור הכנסה עצמאי, לכן הטלנו את
המס.

היום, אנו מדינה ריבונית, ואין מקום למס כזה.
באשר למדיניות ההכנסות, הדברים באו לביטוי במסקנות ועדת הפנים על
תקציב הרשויות המקומיות, והתחשבנו גם בדעתו של ח"כ אפרת בענין
הסתכנות הרשויות המקומיות.

אני תומך בדעה, שבל תעפוקנה הרשויות בגביית מס זה,
והממשלה תעביר לרשויות המקומיות את תקציבן, ובמסגרת תקציבן תעשינה
הרשויות המקומיות את המוטל עליהן. אל ישאלו אותנו "מה עוד נשאר
להן", כי נחזור שוב: תכנון עיר, חזות חיצונית של עיר, נקיון, סילוק
אשפה, מאור, מים וכיו"ב - אלה משימות נכבדות. הלואי והרשויות
המקומיות היו מבצעות אותן.

א. גיבלבר: הויכוח מתחיל להתנהל כפי שהתחיל לפני שנה ושנתיים.
מדברים על חיסול השלטון העצמאי והאוטונומיה של
הרשויות המקומיות, וומדברים על כך שצריך להיות מס אחד, לא מס הכנסה
ומס רכוש, אלא מס אחד. זה דבר, שאני איני מבין, כאשר אומרים אותו
אלה המדברים בעד ליברליות ופיזור השלטון, ודוקא כאן הם רוצים
שהכל יהיה מרוכז.

יש מדינות, בהן זה נהוג. אינני יודע אם אנחנו צריכים לקחת מהן את הדוגמא. במשטר פלורליסטי כמו שלנו, זה אינו מתאים. גם כשתהיה גביה אחידה, יהיו בה סימנים למסים מקומיים. עו"ד בשרות ההסתדרות איננו מקבל לקוחות. הוא משרת את הארגון הכללי. הוא פקיד. השכיר והפקיד משלמים את המסים כמו שכירים ופקידים ועובדים. אבל, אנשים העושים עסקים בעיר מסוימת, וזה על חשבון ההוצאות של העיריות, הם צריכים לשלם מסים. (י. בארי: במה הוועד הפועל של ההסתדרות צורך פחות שרותים מהעיריה מאשר בבק?) כשעושים עסקים בצורה חופשית ועושים רווחים - משלמים מס עסקים. יש אנשים, העושים עסקים קטנים והכנסתם קטנה, אז העיריה צריכה לקחת מהם פחות. יש העושים עסקים גדולים, צריך מהם לקחת יותר. יש בנקים העושים הון תועפות, צריך לקחת מהם הרבה.

התיקרה גורמת עוול למקופחים, כאשר האנשים אשר עושים הון תועפות הם הנהנים מהתיקרה הזאת. כאשר יש תיקרה של 10,000 ל"י, ממילא זה הולך לכוון בעלי העסקים הקטנים. כאשר מעלים את התיקרה אפשר לקחת יותר מאלה שיש להם הכנסה גדולה יותר, ולקחת פחות מאלה שהכנסתם קטנה. זאת בא להציע כאן ח"כ אפרת.

אם תהיה רפורמה במסים - נדון בה. אבל, היא תהיה בעוד שנתיים. היום אנחנו צריכים לנהוג לפי מה שיש לנו. יש הצעה לגבי מס עסקים, וההצעה היא לבטל את התיקרה. לי, זה נראה. אין זה אומר, שהעיריות לא יקבעו תיקרה מסוימת, אבל את החוק הזה אתה לא יכול לבטל.

היו"ר י. ארידור: אני בדעה, שמסקנת הוועדה - לפחות של חלק מהחברים - צריכה להיות, שצריך לבטל את מס העסקים לחלוטין. לדעתי, מס עסקים הוא בעצם מס אנטי סוציאלי. גם אם נגדיל את התיקרה ל-25,000 או 50,000 ל"י, בהעדר קריטריון אנו מגדילים את התיקרה לגבי כלם, גם לגבי בעלי העסקים הגדולים - וזה בסדר - אבל גם לגבי בעלי העסקים הקטנים. ואז, ברגע שיש לשלשון המקומי יד חופשית, הוא ינצל את העלאת התיקרה כדי להגביר את סמכותו לגבי בעלי העסקים הקטנים. זה טבעי, שכאשר אין הגבלה, אתה מטיל את המס לאט לאט על כלם, ואז בעלי העסקים החלשים ייפגעו יותר מהעלאת התיקרה, מאשר בעלי העסקים הגדולים.

אנחנו, בוועדת הפנים, הגשנו המלצות. פרט לבקודה אחת שאינה קשורה לנושא זה, ההמלצות התקבלו פה אחד, והן אמרו, שצריך לבטל את שיטת המיסוי ברשויות המקומיות על בסיס של אפשרויות כלכליות.

הבעיה אינה יחידת העיסוק, אלא ההכנסות. כשאתה לוקח את השם "מס עסקים", אתה אומר, שיכולת העיסוק קובעת.

בכל התקציב לרשויות המקומיות, הסתכם המס ב-96 מליון ל"י, ז"א שכל ההכנסות היו פחות מ-2%. אם הגג יבוטל, לפי הערכות של מרכז השלשון המקומי, בשנת 76 ההכנסות יהיו 116 מליון ל"י. ז"א, ההבדל הוא 20 מליון ל"י אם תבוטל התיקרה. אני חושב, שלגבי אומדן של גבית מסים, כשהם אומרים כך וכך נגבה כשיבוטל הגג - נסמך עליהם שהאומדן נכון, כי הם מעוניינים לגבות יותר ככל האפשר.

בלי ביטול התיקרה, תהיה העלאה של 10 מליון ל"י רק כתוצאה מעליות זוחלות. ז"א כל ההבדל הוא 10 מליון ל"י. 10 מליון ל"י זה נטל דוקא על החלשים, כי מהחזקים אפשר לגבות יותר.

אם אנחנו הולכים לשיטת מסים הבנויה על הכנסות, אז יש לנו קריטריון ברור. אם אנחנו הולכים לשיטת מסים שלא בנויה על הכנסות, אלא על העסק, ז"א צריכים לפתח שיטת מס רגורסיבית, וכמה שהיא תהיה גדולה בהקפה, כך הרגורסיביות שלה גדולה.

לכן, מבחינת ההגנה על עסקים קטנים, אסורה לתת לעניין הזה להתפתח. אם סדר-הגדל הוא 10 מליון ל"י - כמה צריכים להתעסק בגביות האלה? ברור לי ששורה של פקידים מטפלים במס עסקים, שלטים, והטל סעד ונופש - שזה דבר העומד ברומו של עולם ההכנסה בכל הארץ

בשנת 75 - ההכנסה היא 13 מיליון ל"י. בשנת 76 ההכנסה הצפויה היא 14,5 מיליון. ז"א, כל הפקחים הנכנסים לכל העסקים והמזנונים, והמסעדות - השאלה אם יש צורך לטבריה ואילת דוקא לגבות הטל סעד ונופש באותו נושא שהוא חיובי לפרנסת התושבים. דוקא שם היה צריך למצוא שיטת מיסוי שלא פוגעת במקור ההכנסה העיקרי שלהם.

מס שלטים הוא כל כך שולי בעניני המיסוי הזה, שהוא אפילו לא נזכר במפורש בדוחות של השלטון המקומי, אלא כסעיף "שונות". כדי שאסלם עבור שלט שהיה לי במשרד קודם, שכתוב בו לאן עברתי, אני משלם 30 ל"י לשנה, וזה עשר אגורות ליום, ולשם כך הולך פקיד ומטיל ברחובות תל-אביב לראות אם השלט קיים או לא. הוא צריך לטייל כדי לראות את כל השלטים האלה.

אנחנו צריכים למצוא שיטת מיסוי צודקת. פיצול המסיה הוא כזה, שהגביה בלתי יעילה. צריך להעסיק את הפקיד בגביית מס לפי ההכנסות, וזה יכול להיות יעיל.

לדעתי, הוועדה צריכה להמליץ על ביטול מס עסקים, ואת התמורה - בגלל ביטול המס הזה - צריכים לגבות מאותם מסים הקשורים בהכנסה בהתאם להמלצות ועדת הפנים.

ב. מואב:
אני שייך לחלק, שאיננו סבור, שצריך לבטל את מס העסקים. מס העסקים, הוא מס מוצדק, כי זה מס שהעיריה גובה כדי לספק שרותים לאותם עסקים בתחום השיפוט שלה.

המצב הקיים הוא, שהקריטריונים אינם ברורים. אני, עקרונית, לא מתנגד למס ולא מתנגד להעלאת המס או ביטול התיקרה אם יהיו קריטריונים המושתתים על שרותים שהעיריה נותנת לאותו עסק. אם אתה צריך להקים תחנה מרכזית, והעיריה צריכה להשקיע כסף בכל הכרוך בתנועת האנשים וזרימת האנשים, אז אני רוצה שיהיו קריטריונים ברורים.

אני חושב, שגם עסקים מהסוג שהזכיר ח"כ בארי צריכים לשלם מס עסקים, ואז יהיו קריטריונים אובייקטיביים, ואני מטעים להעלות אותו, ואז גם ההסתדרות תשלם יותר.

אם יתקבלו המלצות, אני מבקש שהוועדה תשוב מה הקריטריונים, אם זה ביוב או חניה, או תנועה וכדומה. אם ידובר על מס עסקים ואנו נציע הצעה ברוח הדברים שהביא ח"כ אפרת, נדבר גם על קריטריונים שלפיהם יעלו את המס כדי שזה לא יפול רק על העסקים הקטנים.

ד. קורן:
ח"כ תמיר וח"כ בארי העלו את הטענה איך עלה מס עסקים; האחד אמר שהשלטון הבריטי כפה עלינו את המס, והשני אמר שהיות והיה שלטון בריטי שלא נתן מספיק לרשויות המקומיות, הרי הן יזמו את מס העסקים. אני תומך בנוסחה השנייה, והיא של ח"כ בארי. אבל, אני גם חושב, שמבחינה מוסרית יש הצדקה למס עסקים. כאשר מקימים עסק ע"י מפעל הפיס, או בקבוץ, יש הבדל רציני מאד בשרותים שהעיריה יכולה להעמיד לזה. היא דואגת לכל השרותים בעיר, וע"י כך היא גם משרתת את העסק, ומותר שהעסק ישלם, כשם שהאזרח משלם.

מאידך, אני חושב, שאי אפשר יהיה להצמיד את המסים רק לענין ההכנסה. רק לענין ההכנסה, יש מס הכנסה. צריכה להיות איזה סינטזה בין יכולת ובין השימוש בשרותים. אם אדם גר בשמונה חדרים, אם הוא מרשה לעצמו את הלוקסוס הזה, הוא צריך לשלם לעיריה עבור שרותים פר חדר. אדם שיש לו הרבה ילדים, והכנסתו לנפש קטנה יותר, צריכים להתחשב בו, ז"א, צריכה להיות סינטזה בין העיקרון של הכנסה לבין העיקרון של שרותים. נראה לי, שזאת הדרך היותר נכונה.

אני בעד ביטול מנגנוני הגביה של הרשויות המקומיות. זה מריח בביטול העצמאות שלהם, אבל נדמה לי שגם מר אילון הגיע למסקנה שזה בטל שאין בו הרבה ברכה. איך מגיעים לזה - אינני יודע. אני בעד זה, שבתאריך מסוים אנו נקבל חוברת תקציב השלטון המקומי, עם כל ישוב וישוב, ונביא את זה לאישור הכנסת. שלא יהיה כתוב רק 1,4 מליארד מענקים לרשויות המקומיות, אלא יהיה כתוב

בו בצורה מפורשת, וזה יחייב את חוק המדינה. בזה הממשלה מתחייבת על סכום מסוים הסוגר גם את התקציב של הרשויות המקומיות.

אני בעד זה שנביא לכך, שבמס ערך מוסף יהיו 2% נוספים לרשויות המקומיות, כדי שאם יחליטו על 8% אז ישילו 10% ושר האוצר יעביר 2% לרשויות המקומיות בהתייעצות עם שר הפנים. זה יתן לרשויות המקומיות אפשרות לקיים את השרותים בצורה מכוונת, ואז אפשר לבטל את מס עסקים, ואולי את מס שלטים, ועוד כמה מסים ממסים שונים. אבל, עד שזה יתקבל, אינני חושב שמוצדק לבטל את מס העסקים.

מאידך, אני מתנגד לביטול תיקרה סתמי. יהיה מצב בלתי סימפאטי אם יהיה ביטול התיקרה. זה יהיה חמור מאד. מבחינת המשלם, לפי רווחיו הוא משלם מס הכנסה. מה שהוא צורך מבחינת אחוזי-בניה, הוא משלם ארנובת רכוש וארנובה כללית. מס עסקים זה איזה תוספת לא גדולה יחסית למפעלים גדולים, כאשר הם משלמים בזה עבור שרותים שהם נהנים מהם, מתוך העובדה שהעירייה מספקת אותם.

עד שיקבלו את העקרונות החדשים במיסוי, צריך לעשות משהו, והמשהו אצלי קשור עם מצב האינפלציה, אז צריך להכפיל את התיקרה. אם היה 10,000 אז יהיה 20,000 ל"י. לא יהיה אסון אם נשב בעוד שנה ונאמר שזה יהיה 25,000 ל"י. היום אני מציע לא לבטל תיקרה, כי זה עלול להביא לשריכות-לב של הרשויות המקומיות, שהן לחוצות ואז הן יכולות לחשוב שמישהו יכל לשלם יותר, וזה יכל להיות דוקא מישהו שהוא לפני פשיטת-רגל. לעירייה אין אפשרות לבדוק את ההכנסות של בעל העסק.

97 מליון ל"י, זה חמצן הכרחי לרשויות המקומיות. כל זמן שאין תחליף - אני לא בעד ביטול המס.

ז. מליון :
אני משתתף בדיונים על תיקון החוק, זו הפעם הרביעית או החמישית. (היו"ר י. ארידור: זה לא תיקון חוק, זו הצעה לסדר יום.) ידוע לי, שיש גם יוזמה בענין תיקון החוק, וההצעה שם היא להגדיל ל-25,000 ל"י.

אנחנו מדברים על 2% בתקציב, אבל עלינו לזכור שאותם הפסיקים מצטברים אצלנו לדבר משמעותי, אם פיי אנחנו את השיטה הזאת לא רוצים. אנחנו לא רוצים מסים או הטלים שאינם משמעותיים והגורמים לבעיות, לא רק של מנגנון, אלא שכניקה של עימותים ואי-צדק.

אבל, רבותי, אנו זועקים זה עשרים וכמה שנים, ומבקשים מהמפלגות, מהכנסת, מהממשלה, ומתחננים ומבקשים שיסדירו את הענין של השלשון המקומי לפי חוק ישראלי. זה אחד הנושאים, אשר אף כנסת אחת לא התפנתה לעסוק בו. פתרו בעיות של בחירות - וזה חשוב - ופתרו בעיות של כל מיני ישיבות מועצה, איך לנהל אותן. פתרו בעיות מהסוג הזה, אבל ביסוד לא נוגעים.

לכן, הרשו לי לבוא בתרעומת לכל אותם גורמים; אנחנו פשוט לא מבינים מדוע נושא כה רגיש, הנוגע לכל אזרח במדינה, מדוע לא מקשיבים לנו בנושא זה?

אינני רוצה את השיטה הזאת של הכנסות. הגשנו הצעות לגורמים רבים, למפלגות, לשר הפנים הזה ולשר פנים אחר, ושום דבר לא קורה.

אני רוצה בהזדמנות זאת להעריך מאד את המלצות ועדת הפנים. אבל, המלצות היו גם בעבר. עם כל הכבוד להמלצות האלה, שאני יכל להסתתר מאחריהן ולנפנף בהן, אבל האם יש תקווה שמישהו יקח את זה בידיים? האם ועדת הפנים תתפנה פעם ותכנס לעובי הקורה? לוקחים צימוק קטן כמו מס עסקים ורוצים לפתור אותו כשהוא למעשה חלק בלתי נפרד ממיקשה שלמה ושרשרת של דברים. אי אפשר לדבר רק על מס עסקים, האחר יגיד שהוא בעד ביטול כזה ואחר, והוא בעד תיקרה, ומישהו אחר יגיד שהוא בעד ביטול תיקרה.

כל זמן שזאת השיטה ואלה תפקידיו של השלטון המקומי, אנחנו תלויים בזה. יבוא מישהו ויגיד, כמו שעשו המרת ארנונת רכוש, שמטרתנו את זה לממשלה וזה הוצמד להכנסות, וזה גדל בכל שנה. אנחנו לא רוצים את המס הזה ולא את המסים הקטנים האחרים.

אפשר לדבר על ענין מס עסקים ולאמר שזה עבור שרותים ולא עבור שרותים. אני לא אסתגר אחרי הסעון שזה בעד שרותים. זה לא נכון. זאת הכנסה, בדיוק כמו ארנונה כללית, להכנסה הכללית של הרשויות. אני לא מתכוונן לרמות ולהוליך שולל ולהגיד שזה בעד שרותים. מס עסקים איננו בעד שרותים. זאת הכנסה.

יש אגרות ממשלתיות שהן לטובת הרשויות, שיעוריהן נקבעים ע"י הממשלה, ולא בחוקי עזר. עשרים שנה לא הועלו השיעורים. מדוע? מדוע רשיון לעסק עולה עד היום עשר ל"י? אגרות לשלויזיה מעלים מדי שלושה חדשים, מדוע לא מעלים את המסים עבור שלטון וכו'? כי הממשלה לא נענית לנו. אני הופעתי בפני ועדת האגרות הממשלתיות, בראשות מר נוידרפר, והוא בכל פעם טוען שזה לא הזמן המתאים להעלאה.

רשויות שאינן מעלות על פי חוקי עזר - אינני מצדיק אותן. הן אשמות בזה, וזה לא בסדר.

אני פניתי לוועדת השרותים הציבוריים בענין אגרות לבדיקת-משנה של בשר ודגים, שזה 22 שנה לא השתנה וזה חצי אגורה פר קילו. אני אפילו לא גובה את זה.

ברגע שמדברים על שלטון מקומי, מתעוררים רק כאשר מדובר על נושא כזה. אבל, למכלול הבעיות לא נכנסים ולא מוכנים להתפנות לזה.

אנחנו מבקשים, לבטל את התיקרה, וזכאשר תהיה הצעת חוק בענין 25,000 אני אתיחס לזה. אם לא נבטל את הגג, יקרה מה שכלנו לא רוצים בו, והוא שיצטרכו להעלות את המס לבעלי עסקים קטנים. הממשלה מחיבת אותנו כיון שיש הוראות של מנהל משרד הפנים, אשר אמר: "מס עסקים והטל נופש וסעד, אנו מציעים להניח גידול של 25% בכל אחד מהסעיפים האלה". רבותי, אם לא נעלה את הגג, נצטרך לקחת את זה מבעלי עסקים קטנים. אנחנו רוצים לקחת את זה מהגדולים בלבד. אנחנו מניחים שלגבי הקטנים זה יעלה במקסימום 25%-35%. לגבי הגדולים, על מנת להשיג את ה-25 מליון ל"י, מוכרחים להכפיל ואולי יותר. אני טוען, שלבעלי העסקים הגדולים צריך להעלות הרבה יותר. יכל להיות, שלבעלי העסקים הקטנים בכלל לא יעלו. גם בבחרי השלטון יודעים איפה מותר ואיפה רצוי.

הבעיה היא, שבמס עסקים, כשמדברים על מאה מליון ל"י לשנה, זה לא אחיד, וזה לא 2% אצל כלם. במנחמיה מס עסקים אינו שווה כלום, אבל בתל-אביב יש לזה משמעות אחרת. לחנוני במנחמיה לא יוכלו להעלות בכלל, אבל לבנק בתל-אביב יעלו ל-35,000 ל"י.

לכן, כל עוד המס הזה קיים, אנו מבקשים לאפשר לרשויות המקומיות להעלות בהרבה לבעלי עסקים גדולים, כלאמר לאלה היכולים.

אין כוונה, ואנו מוכנים להסכים ששר הפנים לא יאשר חוקי-עזר לגבי בעלי עסקים קטנים, איפה שההעלאה תהיה מעל לאחוז מסוים. עד כדי כך אנו בטוחים בזה שלא יהיה צורך בהתערבות שר הפנים.

היו"ר י. ארידור: נקיים את המשך הדיון בשבוע הבא.